

УДК 343.46

В.В. ВІНЦУК, Харківський національний університет внутрішніх справ

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ПОРЯДКУ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З МЕТАЛОБРУХТОМ

Ключові слова: оперативно-розшукова характеристика, злочини, пов'язані з порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом, оперативно-розшукова діяльність

Така теоретична категорія науки оперативно-розшукова діяльність, як оперативно-розшукова характеристика злочинів, виникла наприкінці сімдесятих років ХХ століття, але й досі викликає багато суперечок щодо її змісту та приналежності до інших наук.

Оперативно-розшукова характеристика у теорії оперативно-розшукової діяльності розглядалася багатьма науковцями, а саме: К.В. Антоновим, В.М. Аتماжитовим, Д.В. Гребельським, О.Ф. Долженковим, І.М. Зубачем, І.М. Колошком, А. М. Лисенком, Д.Й. Никифорчуком, В.Л. Ортинським, В.Д. Пчолкіним, Д.М. Середою та іншими. Однак, незважаючи на чисельність наукових досліджень, на теперішній час серед вчених немає єдиного погляду на визначення не тільки поняття, змісту та елементів структурної побудови оперативно-розшукової характеристики, але й самої її назви. Тому метою статті є надання оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних із порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом та визначення її складових елементів.

У теорії оперативно-розшукової діяльності існує чимало думок з приводу визначення терміну «оперативно-розшукова характеристика», тож розглянемо деякі з них. Так, одна група науковців, до якої належать Д.Й. Никифорчук, О.М. Кузьмін, К.М. Тарсуков,

В.П. Шиєнок, Ю.М. Худяков та інші, пропонують використовувати таке поняття, як оперативно-тактична характеристика окремих видів злочинів. Дослідимо їх наукову позицію більш детально. О.М. Кузьмін пропонує розглядати оперативно-тактичну характеристику злочину як самостійну, що включає в себе дані (зведення) про обставини злочину, використовуючи які можна було би вирішувати оперативно-тактичні завдання [1, с.9–10]. При цьому він виділив у даній характеристиці два основні елементи: 1) дії злочинця; 2) особистість злочинця. К.М. Тарсуков і В.П. Шиєнок вважають необхідним використовувати термін «оперативно-тактична характеристика злочину» як базовий і включити до його змісту необхідні елементи кримінально-правової, кримінологічної та криміналістичної характеристик, що розглядаються з позиції оперативно-розшукової діяльності [2, с.55–56].

На думку Д.Й. Никифорчука, теоретико-прикладна (організаційно-тактична) характеристика злочинів – це вихідна інформаційно-теоретична база, яка може бути використана для здійснення будь-яких оперативно-розшукових дій у боротьбі з бандитизмом, стати основою для створення прогностичних моделей можливої протиправної поведінки окремих осіб, підґрунтям для прогнозування можливого розвитку подій у конкретних оперативно-розшукових ситуаціях, а також основою для висування оперативно-розшукових версій щодо об'єктів оперативного супроводження [3, с.16]. Він вважає, що зазначена характеристика визначається за: змістом (ознаки, складові елементи), сутністю (природа походження, стисла характеристика найголовнішого), функціональним призначенням (шляхи використання, застосування) та власною класифікацією.

Ю.М. Худяков розуміє під оперативно-тактичною характеристикою злочину комплекс кримінально-правових, кримінологічних, психологічних й інших (спеціальних) ознак, що розглядаються під кутом зору вирішення оперативно-тактичних завдань [4, с.45]. При визначенні структурної побудови розглядуваної характеристики злочину, дослідник включив

до неї п'ять складових елементів: 1) характеристику злочину і його суспільної небезпечності; 2) характеристику способу підготовки до злочину; 3) характеристику способу вчинення злочину; 4) характеристику особи злочинця; 5) характеристику поведінки злочинця після вчинення злочину.

Вказаних дослідників поєднує те, що вони обґрунтовують перевагу використання саме цієї назви характеристики замість оперативно-розшукової характеристики тим, що до неї входять такі якісні ознаки злочинів, які вимагають застосування саме оперативно-тактичних прийомів їх розкриття. З цього приводу влучно зауважує О.О. Черепненко, що на жаль, жоден з авторів, які пропонують використовувати термін оперативно-тактична характеристика злочинів, навіть на прикладі не показує, які ознаки того чи іншого елемента злочину мають оперативно-тактичний характер або чим вони відрізняються від ознак, які використовуються іншими характеристиками [5, с.46]. Ми повністю поділяємо її думку. До того ж аналіз наведених вище визначень оперативно-тактичної характеристики злочинів свідчить, що за своїм змістом вони принципово не відрізняються від визначень оперативно-розшукової характеристики злочинів, що зустрічаються у теорії оперативно-розшукової діяльності. Таким чином, можна зробити висновок, що різниця між обома розглядуваними характеристиками фактично полягає у їх назві.

Виходячи з цього та з метою визначення, яка з наведених назв характеристик злочинів більш повно відповідає своєму смислового значенню, розглянемо тлумачення цих термінів. Так, у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» під характеристикою розуміють опис, визначення істотних, характерних особливостей, ознак будь-кого чи будь-чого [6, с.1239]. На думку С.І. Ожегова та Н.Ю. Шведової, характеристика – це опис характерних, відмітних якостей, рис когось, чого-небудь [7, с.860.].

Надані тлумачення значення слова «характеристика» схожі та мають однакове смислове значення.

Смислове значення словосполучення «оперативно-розшукова» в контексті розглядуваного питання визначається як таке, що призначене для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності та відповідає її потребам. Відповідно, словосполучення «оперативно-тактична» підкреслює значення даної характеристики тільки для вирішення оперативними підрозділами тактичних завдань. У теорії оперативно-розшукової діяльності, така наукова категорія, як тактика включає до себе сукупність дій, методів та засобів спрямованих на виявлення, документування злочинних дій, реалізацію матеріалів оперативно-розшукової діяльності з метою попередження та розкриття злочинів, розшуку безвісно зниклих осіб, осіб, які переховуються від слідства та суду тощо. Але ж відомості про характеристику конкретного злочину враховуються також й під час організації оперативно-розшукової діяльності. Наприклад, під час оперативного обслуговування певної території або лінії роботи знання способів вчинення злочину дозволяє визначити найбільш криміногенні місця, виробничі ланки і т.п. в яких доцільно мати негласних працівників.

Виходячи з цього, вважаємо, що така назва характеристики злочинів, як «оперативно-розшукова» більше відповідає її сутності та внутрішньому змісту ніж «оперативно-тактична». У зв'язку з цим підтримуємо другу групу вчених, які використовують у своїх наукових розробках термін «оперативно-розшукова характеристика». Розглянемо більш детально їх напрацювання.

Д.В. Гребельський, який є одним з основоположників розробки наукової категорії «оперативно-розшукова характеристика», вважає, що вона являє собою сукупність низки інформаційних ознак, упорядкованих і взаємопов'язаних між собою, взятих із різних інформаційних джерел (які входять, перш за все, в кримінологічну, криміналістичну, правову, економічну, психологічну, соціологічну та інші характеристики злочинів). Залежно від характеру злочинів вона має динамічний характер і тому може доповнюватися або іс-

нувати без деяких елементів [8, с.72–73]. Ми погоджуємося з його думкою, що основою оперативно-розшукової характеристики злочинів є сукупність інформації та відомостей про злочини. Але разом із тим, він не вказує на значення таких відомостей та інформації для цілей боротьби зі злочинністю, яке у свою чергу визначає та конкретизує напрямки та обсяг їх збору.

Думка Д.В. Гребельського [8] отримала подальший розвиток у роботах В.М. Аتماжикова, який досліджував сутність і зміст оперативно-розшукової характеристики економічних злочинів. На його думку, оперативно-розшукова характеристика є науково обґрунтованим описом злочинів, контингенту осіб, причетних до їхнього скоєння, а також взаємозалежних зі злочинними зазіханнями явищ, який здійснюється з використанням як офіційних, так і конфіденційних відомостей з метою теоретичної розробки і застосування на практиці рекомендацій з організації і тактики оперативно-розшукової діяльності ОВС у боротьби зі злочинністю [9, с.48–49]. Також він вважає, що оперативно-розшукова характеристика злочинів умовно складається з двох взаємопов'язаних частин: а) сукупність відомостей про злочинність, які отримуються з офіційних статистичних даних, за результатами соціологічних досліджень, що використовуються у кримінально-правовій, криміналістичній, кримінологічній та інших характеристиках; б) інформацію про злочинність, яка отримується з оперативних джерел (повідомлення громадян, що сприяють оперативно-розшуковим підрозділам ОВС на конфіденційній основі; результати застосування негласних сил, засобів і методів, проведення оперативно-розшукових заходів; відомості, отримані від оперативних і оперативно-технічних підрозділів МВС, УВС тощо) [9, с.47–48].

І.М. Колошко розуміє під оперативно-розшуковою характеристикою злочинів – науково-обґрунтовану систему відомостей, яка характеризує кримінально-правову, кримінально-процесуальну, кримінологічну, криміналістичну, оперативно-тактичну характеристи-

ки та інші аспекти злочинів у цілому; комплексний аналіз та оцінка служить основою для прийняття оптимальних рішень щодо розстановки та використання агентурно-оперативних можливостей органів внутрішніх справ на обслуговуваній території, області, напрямку роботи [10, с.44]. З ним погоджується В.Д. Пчолкін, який достатньо повно визначив зміст оперативно-розшукової характеристики злочинів, як сукупність кримінально-правових, криміналістичних, кримінологічних, психологічних та інших упорядкованих і взаємозалежних між собою ознак, що мають розвідувально-пошуковий характер і розглядаються з позицій ефективності застосування оперативно-розшукових сил, засобів і методів щодо виявлення, попередження, розкриття і розслідування злочинів. Також вчений відзначає, що «оперативно-розшукова характеристика злочинів являє собою науково обґрунтований опис злочинів, контингенту осіб, причетних до їх вчинення, а також взаємозалежних зі злочинними зазіханнями явищ, який здійснюється з використанням як офіційних, так і конфіденційних відомостей з метою теоретичної розробки і застосування на практиці рекомендацій з організації і тактики оперативно-розшукової діяльності ОВС щодо боротьби зі злочинністю» [11, с.72]. Таким чином, у своєму визначенні розглядуваної характеристики злочинів В.Д. Пчолкін вдало поєднав напрацювання усіх попередніх науковців.

Розглядаючи названу теоретичну категорію, деякі науковці роблять акцент на типовість та повторювальність пошукових ознак злочинів та визначають оперативно-розшукову характеристику злочинів як приватне вчення теорії оперативно-розшукової діяльності, що досліджує комплексну характеристику злочинів з позицій типовості і повторюваності їх пошукових ознак, зумовлюючих необхідність застосування оперативно-розшукових сил, засобів і методів для їх виявлення, попередження та розкриття [12, с.16]. А.М. Лисенко вважає, що під оперативно-розшуковою характеристикою злочинів слід

розуміти сукупність відомостей, що характеризують ознаки властиві певним видам злочинів, знання яких сприяє їх попередженню, виявленню та розкриттю, шляхом використання цих відомостей для моделювання і прогнозування дій злочинців, висування версій, визначання напрямків пошуку джерел доказів (особливо на початковому етапі виявлення злочину в умовах дефіциту інформації), що дозволяє найбільш ефективно використовувати сили і засоби оперативно-розшукової діяльності, вчасно проводити необхідні оперативно-розшукові заходи. Далі він зазначає, що оперативно-розшукова характеристика злочинів являє собою інформаційну модель для їх розкриття, її знання оперативними працівниками багато в чому допомагає вибрати правильну тактику проведення оперативно-розшукових заходів [13, с.49–50].

З наведених вище визначень терміну «оперативно-розшукова характеристика злочинів» випливає, що її складовими елементами є певні аспекти кримінально-правової, криміналістичної, кримінологічної та інших характеристик злочинів. Відмінність оперативно-розшукової характеристики злочинів від інших характеристик полягає у тому, що вона розглядає злочин крізь призму предмету дослідження теорії оперативно-розшукової діяльності та спрямована на забезпечення умов функціонування її суб'єктів. При цьому з кримінально-правових, криміналістичних, кримінологічних та інших ознак виділяються найбільш важливі для здійснення оперативно-розшукової діяльності, які в сукупності дають більш глибоке уявлення про подію злочину, особу, що його вчинила та дозволяють вірно прийняти рішення щодо тактики його попередження чи розкриття.

Необхідно зауважити, що злочинність як складне соціальне явище в суспільстві має і загальні, і конкретні специфічні ознаки, що дозволяють їх класифікувати та систематизувати для цілей пізнання. Тому вона є предметом дослідження цілого ряду правових наук, серед яких: кримінальне право, кримінально-процесуальне право, криміналістика, крими-

нологія, юридична психологія, оперативно-розшукова діяльність та інші, які покликані сприяти ефективному вирішенню проблеми боротьби зі злочинністю шляхом своєчасного та якісного їх попередження, виявлення, розкриття і розслідування злочинів. Кожна з цих наук використовує властиву їй систему понять, оцінок і категорій, дає свою характеристику злочинної події, акцентуючи увагу на найсуттєвіших рисах цього небезпечного соціального явища [14, с.30].

У зв'язку з цим ми повністю погоджуємося з думкою групи науковців, які вважають, що злочин є складним і багатограним поняттям, а тому зазначені характеристики не можуть розкрити усіх його ознак. Мабуть, саме цим пояснюється спроба фахівців у галузі теорії оперативно-розшукової діяльності визначити свою власну характеристику злочину, бо в ній відображаються ті аспекти злочинності, інформація про які необхідна для науково-обґрунтованої організації і тактики застосування оперативно-розшукових заходів боротьби з нею [15, с.13]. З урахуванням цього небезпідставно можна стверджувати про те, що ця теоретична категорія не дублює змісту характеристик злочинів, даних іншими юридичними науками, а являє собою окремий, самостійний вид їх комплексної характеристики.

До свого змісту оперативно-розшукова характеристика злочинів включає будь-яку інформацію про факти та обставини, пов'язані з подією злочину, за умови, що вона може сприяти його розкриттю. Подібна природа оперативно-розшукової характеристики злочинів обумовлена багатограним характером самої оперативно-розшукової діяльності, комплексністю її цілей і завдань. Так, наприклад, знання механізму вчинення злочинів, пов'язаних з порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом, дозволяє висувати типові версії щодо особистості злочинців, причетних до них та з урахуванням цього обирати найбільш раціональну тактику дій.

Варто зауважити, що зміст елементів оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних із порушенням порядку здійс-

нення операцій з металобрухтом у певних аспектах є аналогічним змісту даних елементів інших злочинів, що вчиняються у сфері господарської діяльності, але при цьому має і свої особливості. Це пов'язано зі специфікою вчинення досліджуваних злочинів, яка багато в чому характеризується стійкістю способу та у цілому механізму їх вчинення, значною поширеністю групової злочинності у цій сфері.

Враховуючи обмежений обсяг нашого дослідження та численність складових елементів оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних із порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом, ми розглянемо лише ті з них, які мають істотне значення для їх розкриття. На нашу думку, до таких елементів відносяться в першу чергу відомості про: суб'єкт, об'єкт, суб'єктивну та об'єктивну сторони злочину, механізм, способи вчинення та приховування злочину, обстановку його вчинення та матеріально-фіксовані сліди злочину.

Суб'єктом злочину, пов'язаного з порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом є фізична осудна особа, яка досягла 16-ти років на момент його вчинення. Тобто, у даному випадку мова йде про загальний суб'єкт злочину. Вчинення розгляданого злочину службовою особою з використанням нею свого службового становища чи влади або з перевищенням службових повноважень чи влади потребує додаткової кваліфікації за статтями 364 чи 365 КК України [16]. Характеризуючи суб'єкт досліджуваного злочину слід зазначити, що в статтях 18 та 22 КК України [16] визначені відповідно лише поняття, ознаки суб'єкту злочину та вік з якого може наставати кримінальна відповідальність. Ці норми є відправною точкою щодо вирішення питання про можливість притягнення винної особи до кримінальної відповідальності та встановлення наявності або відсутності складу злочину у її діях. Але при всієї їх важливості, відособлений аналіз елементів кримінально-правової характеристики злочину не дає ніякого уявлення про особистість злочинця та її особливості. З метою ви-

світлення цього питання необхідно звернутися до теоретичних положень такої науки, як кримінологія.

Проведений нами аналіз літературних джерел свідчить, що найбільш повно проблема особистості злочинця розроблена саме в кримінології. В ній підкреслюється, що злочинцем є особа, винна у вчиненні суспільно-небезпечного діяння, забороненого кримінальним законом, яка характеризується сукупністю соціально-психологічних властивостей, які у сполученні із зовнішніми умовами й обставинами впливають на його злочинне поведіння. За своєю структурно-змістовною характеристикою особистість злочинця охоплює систему соціально-демографічних, соціально-рольових, соціально-психологічних властивостей суб'єкта злочину [17, с.12].

Слід зазначити, що під особистістю злочинця прийнято розуміти – сукупність психологічних, моральних та інших характеристик, тієї чи іншою мірою притаманних особам, винним в злочинній діяльності певного типу [18, с.87]. Наведене визначення свідчить, що дослідження особистості злочинця є складною комплексною проблемою, що вимагає різнобічного підходу. Саме такий підхід обумовлює те, що особистість злочинця є предметом вивчення крім оперативно-розшукової діяльності, ще багатьох наук, до яких відносяться у першу чергу: кримінологія, криміналістика, кримінальне право, кримінальний процес, судова психіатрія тощо. Значення вивчення особистості злочинця полягає в отриманні даних, які забезпечать не тільки успішне розкриття злочину та вибір найбільш раціональних тактичних прийомів, але й здійснення на злочинця необхідного виховного впливу.

Враховуючи сформовану методологічну позицію, далі розглянемо особистість злочинця в соціально-психологічному, соціально-демографічному та соціально-рольовому аспектах та визначимо їх значення для розкриття злочинів, пов'язаних із порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом.

Внутрішнє психічне ставлення особи до вчинення злочинів, пов'язаних із порушенням

порядку здійснення операцій з металобрухтом, тобто суб'єктивна сторона цих злочинів, характеризується виною виключно у формі прямого умислу. При цьому, якщо злочин, передбачений статтею 213 КК України [16], вчиняється шляхом надання приміщень та споруд для розташування незаконних пунктів прийому, схову та збуту металобрухту, особа винна у його вчиненні, повинна усвідомлювати та бути обізнаною про те, що вони будуть використовуватися саме для здійснення незаконних операцій з металобрухтом. Цю обставину необхідно враховувати під час документування злочинної діяльності осіб, що вчиняють дані злочини з метою недопущення їх ухилення від кримінальної відповідальності, шляхом надання пояснень чи показань про незнання ними істинної мети використання приналежних їм приміщень та споруд.

Під час розгляду оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних із порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом необхідно вказати на їх зв'язок зі злочинами загально кримінальної спрямованості. Даний зв'язок є очевидним та обумовлений тим, що в сучасній Україні набули значного поширення факти того, що металобрухт виступає в ролі предмета вчинення злочинів проти власності й, у першу чергу, крадіжок. Таким чином, здійснення особами злочинної діяльності, відповідальність за яку передбачена статтею 213 КК України [16] є одним з головних чинників, що безпосередньо впливає на динаміку вчинення крадіжок металобрухту. Це пов'язано з тим, що незаконні пункти металобрухту є фактично єдиними скупниками викраденого металобрухту. При цьому купівля металобрухту здійснюється без оформлення будь-яких документів, що влаштовує викрадачів та робить процес збуту викраденого майже неконтрольованим з боку правоохоронних та інших державних органів. Як свідчить наше дослідження до 58 % металобрухту, що приймається незаконним пунктами прийому металобрухту є злочинного походження, тобто є викраденим у юридичних або фізичних осіб.

У випадку, якщо особи, які незаконно скуповують металобрухт завідомо знали про те, що він був здобутий злочинним шляхом, то такі дії будуть утворювати сукупність злочинів, передбачених статтями 213 і 198 КК України [16], які відповідно передбачають кримінальну відповідальність за порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом та придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом.

Варто зауважити, що оперативно-розшукова характеристика злочинів охоплює своїм змістом й оперативно-розшукову класифікацію злочинів, відомості про яку слід враховувати при організації їх розкриття. Наукова класифікація являє собою особливий випадок застосування логічної операції поділу обсягу поняття відповідно до ознак, властивих об'єктам пізнання певного роду, що відрізняють їх від об'єктів (предметів, явищ) іншого роду. Ознаки, за якими здійснюється класифікація, мають бути істотними, стійкими і зрозумілими. Це допомагає проникати в сутність об'єктів, чітко їх розмежовувати і в той же час виявляти їх властивості, зв'язки і залежності, що є між ними, а також між елементами структури об'єктів. Як логічний засіб пізнання класифікація властива різним галузям наукового знання [19, с.18].

Таким чином, одним із об'єктів класифікації в теорії оперативно-розшукової діяльності є злочин. Класифікувати злочини - означає розподіляти їх на окремі групи за специфічними ознаками, істотними для оперативно-розшукової діяльності, на підставі яких можна відрізнити одні групи від інших. При цьому оптимальна класифікація злочинів передбачає правильне вирішення питання про підстави класифікації, тобто класифікаційні ознаки. Так, кримінально-правова класифікація здійснюється відповідно до статей КК і дає лише загальне уявлення про характер і види злочинів, що вчиняються в певній сфері. Проте вона не в змозі забезпечити врахування всіх особливостей злочинних діянь, що мають істотне значення для їх виявлення та розкриття [13, с.50].

З цього приводу А.Р. Белкін зазначає, що «у кримінально-правових нормах хоча й відображені істотні для класифікації ознаки і властивості злочину, проте кожна з них, будучи складним явищем, значно ширша їх кримінально-правової сутності» [19, с.19]. Саме ця обставина обумовлює потребу у необхідності здійснення класифікації злочинів крізь призму предмету дослідження теорії оперативно-розшукової діяльності.

На підставі аналізу матеріалів оперативно-розшукової діяльності та узагальнення практичного досвіду роботи щодо розкриття злочинів, пов'язаних із порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом, пропонуємо класифікувати їх за наступними критеріями:

1. За способами вчинення злочину, на: а) незаконне здійснення операцій з металобрухтом; б) надання приміщень та споруд для розташування незаконних пунктів прийому металобрухту; в) організація незаконних пунктів прийому металобрухту.

2. За суб'єктами злочину, вчиненні: а) особою, що не має державної реєстрації в якості суб'єкту підприємницької діяльності та ліцензії на здійснення операцій з металобрухтом; б) особою, що має державну реєстрацію в якості суб'єкту підприємницької діяльності але не одержала ліцензії на здійснення операцій з металобрухтом; в) особою, що має державну реєстрацію в якості суб'єкту підприємницької діяльності та одержала ліцензію на здійснення певних операцій з металобрухтом.

3. За місцем вчинення, вчинені: а) у великих місцях; б) інших місцях; в) селищах міського типу; г) селищах.

4. За місцем розташування незаконного пункту прийому металобрухту, розташовані: а) у приватному домоволодінні; б) автомобільному гаражі; в) на території окремої земельної ділянки; г) на території підприємства.

5. За територією здійснення незаконних операцій з металобрухтом, такі, що здійснюються на території: а) одного населеного пункту; б) одного району; в) однієї області; г) декількох областей; д) пов'язані з відправкою металобрухту на експорт, тобто за межі України.

6. За предметом незаконного здійснення операцій з металобрухтом, злочинці спеціалізуються на здійсненні операції з: а) металобрухтом чорних металів; б) металобрухтом кольорових металів; в) з обома видами металобрухту одночасно.

7. За кількістю осіб, причетних до вчинення злочину та формою їх організації, вчинені: а) однією особою; б) злочинною групою; в) організованою групою; г) злочинною організацією.

8. За кількістю незаконних пунктів прийому металобрухту, злочин вчиняється з організацією та утриманням: а) одного пункту; б) декількох пунктів одночасно.

9. За способом прийому металобрухту, шляхом купівлі: а) на території пункту незаконного прийому, схову та збуту металобрухту; б) з вантажного автотранспорту.

Зазначимо, що знання відомостей про елементи складу злочину, механізм, способи його вчинення і приховування, обстановку вчинення злочину, його матеріально-фіксовані сліди, особистості злочинців, допомагають оперативному працівнику в умовах дефіциту інформації визначити найбільш оптимальний шлях пошуку джерел доказів, висунути найбільш раціональні версії щодо події, яка відбулася та обрати відповідну тактику проведення оперативно-розшукової діяльності. Крім того, розглядувані злочини завжди вчиняються з корисливих мотивів та мають за мету забезпечення матеріального благополуччя за рахунок отримання кримінальних доходів. Слід зазначити, що дана специфіка, властива суб'єктивній стороні не тільки злочинів, пов'язаних із порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом, але й іншим злочинам економічної спрямованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузьмин А. Н. Предупреждение оперативно-розыскными мерами корыстных преступлений, совершаемых в системе торговли промышленными товарами : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. юрид. наук :

специализация. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза» / А. Н. Кузьмин. – М. : МВШМ МВД СССР, 1984. – 21 с.

2. Тарсуков К. М. Анализ теоретического подхода к выработке понятия «оперативно-тактическая характеристика» в теории оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел / К. М. Тарсуков, В. П. Шиенок // Актуальные вопросы получения оценки и использования информации в оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел : межвуз. сб. науч. труд. – К., 1986. – С.54–63.

3. Никифорчук Д. Й. Борьба оперативных подразделений МВС Украины с бандитскими формированиями : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : спец. 21.07.04 «Оперативно-розыскная деятельность» / Д. Й. Никифорчук. – К., 2000. – 21 с.

4. Худяков Ю. М. Оперативно-тактическая характеристика преступлений и лиц, их совершивших / Ю. М. Худяков // Проблемы совершенствования деятельности аппаратов милиции и криминалистических подразделений. – М., 1979. – С. 44–53.

5. Черепненко О. О. Попередження злочинності неповнолітніх (оперативно-розыскной аспект): дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.09 / Черепненко Олена Олександрівна ; ДДУВС. – Дніпропетровськ, 2011. – 220 с.

6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел – К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.

7. Толковый словарь русского языка : 80000 слов и фразеологических выражений [авт.-уклад. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю.] / Российская академия наук. Институт русского языка им. В. В. Виноградова. – 4-е изд., дополненное. – М. : ООО «Издательство ЭЛИПС», 2003. – 944 с.

8. Гребельский Д. В. О соотношении криминалистических и оперативно-розыскных характеристик. Криминалистическая характеристика преступлений / Д. В. Гребельский. – М., 1984. – С.70–72.

9. Оперативно-розыскная деятельность органов внутренних дел (общая часть) : учебник / под ред. В. М. Ахмаджитова. – М. : Академия МВД СССР, 1991. – 148 с.

10. Колошко И. М. Организация и тактика борьбы аппаратов уголовного розыска с умышленными убийствами (по материалам органов внутренних дел Украины): дис. ... кандидата юрид. наук : 21.00.06 / Колошко Игорь Михайлович. – Х., 1996. – 179 с.

11. Пчолкін В.Д. Поняття характеристики злочинів у теорії оперативно-розыскной діяльності // Вісник Луганськ. акад. внутр. справ МВС імені 10-річчя незалежності України. – 2000. – Спеціальний випуск № 2. Частина 1. – С. 72–75.

12. Кнайкин В. Н. Оперативно-розыскные меры борьбы с незаконным предпринимательством : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : спец. 21.07.04 «Оперативно-розыскная деятельность» / В. Н. Кнайкин. – М., 1999. – 21 с.

13. Лисенко А. М. Правові та організаційно-тактичні основи розкриття злочинів у сфері виготовлення та збуту алкогольних напоїв: дис. ... кандидата юрид. наук : 21.07.04 / Лисенко Андрій Миколайович ; ХНУВС. – Х., 2008. – 223 с.

14. Ермолович В. Ф. Состояние и основные направления исследования проблемы криминалистической характеристики преступлений / В. Ф. Ермолович // Проблемы повышения эффективности первоначального этапа расследования преступлений : сб. науч. трудов. – Минск, 1999. – С. 30-36.

15. Методологические проблемы теории оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел / А. Г. Лекарь, А. Ф. Вольнский, Д. В. Гребельский, В. Г. Самойлов // Труды Киевской ВШ МВД СССР. – К., 1976. – 147 с.

16. Кримінальний кодекс України // ВВР України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.

17. Кудрявцев В. Н. Причины правонарушений / В. Н. Кудрявцев. АН СССР, Ин-т права и государства – М. : Наука, 1976. – 286 с.

18. Кримінологія (загальна частина) : навчальний посібник / Блага А. Б., Богати-

рьов І. Г., Давиденко Л. М. та ін. ; за заг. ред. О. М. Бандурки. – Х. : Вид-во ХНУВС, 2010. – 240 с.

19. Белкин А. Р. Криминалистические классификации : монография / А. Р. Белкин. – М. : Мегатрон XXI, 2000. – 93 с.

Вінчук В. В. Оперативно-розшукова характеристика злочинів, пов'язаних із порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом / В. В. Вінчук // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 173–181 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12vvvozm.pdf>

Розглядаються складові елементи оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних із порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом, визначаються її зміст, сутність та призначення для оперативно-розшукової діяльності.

***

Винчук В.В. Оперативно-розыскная характеристика преступлений, связанных с нарушением порядка осуществления операций с металлоломом

Рассматриваются составляющие элементы оперативно-розыскной характеристики преступлений, связанных с нарушением порядка осуществления операций с металлоломом, определяются её содержание, сущность и предназначение для оперативно-розыскной деятельности.

***

Vintcyk V.V. Tracking Characteristics of Crimes Related to Violation of the Order of Operations with Scrap Metal

The components operational characteristics of crimes related to violation of the order of operations with scrap metal, determined by its content, nature and purpose for operational activities.

Форум права Форум